

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ

**INSTRUKCE VRCHNÍ ŘEDITELKY PRO ŘÍZENÍ SEKCE 7
č. 12/2023**

Věc: Sjednocení postupu při aplikaci zákona č. 407/2023 Sb., kterým se mění zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 73/2011 Sb., o Úřadu práce České republiky a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony – ZMĚNY V OBLASTI STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPORY

Určeno pro: Úřad práce České republiky
Odbor odvolání a správních činností nepojistných dávek a LPS MPSV

Účinnost od: schválení vrchní ředitelkou sekce 7

Zrušovaný řídicí akt MPSV: - 0 -

Zpracovatel: Odbor nepojistných sociálních a rodinných dávek

Č. j.: MPSV-2023/238960-751

Počet stran:

Předkladatel: **Mgr. Kateřina Jirková**
ředitelka odboru nepojistných sociálních a rodinných dávek

Dne: 30. 11. 2023

Schválil: **Ing. Iva Merhautová, MBA**
vrchní ředitelka sekce sociálního pojištění
a nepojistných dávek

Dne: 2. 1. 2024

Za účelem sjednocení postupu krajských poboček a pobočky pro hlavní město Prahu Úřadu práce České republiky a Odboru odvolání a správních činností nepojistných dávek a LPS MPSV:

1. Vydávám

Instrukci Sjednocení postupu při aplikaci zákona č. 407/2023 Sb., kterým se mění zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 73/2011 Sb., o Úřadu práce České republiky a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony – ZMĚNY V OBLASTI STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPORY

2. Ukládám

Úřadu práce České republiky a Odboru odvolání a správních činností nepojistných dávek a LPS MPSV zajistit realizaci plnění povinností vyplývajících z této instrukce.

Instrukce nabývá účinnosti dnem podpisu vrchní ředitelkou sekce.

Ing. Iva Merhautová, MBA

vrchní ředitelka sekce sociálního pojištění a nepojistných dávek

Tato instrukce je vydávána za účelem sjednocení postupu krajských poboček a pobočky pro hlavní město Prahu Úřadu práce České republiky (dále jen „Úřad práce“) a Ministerstva práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“) v prvoinstančním a odvolacím správním řízení v souvislosti s přijetím zákona č. 407/2023 Sb., kterým se mění zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 73/2011 Sb., o Úřadu práce České republiky a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony (dále jen „novela“).

Instrukce se týká změn v oblasti státní sociální podpory.

V rámci instrukce bude u jednotlivých článků či bodů podána informace o účinnosti přijatého opatření, a to vzhledem k dělené účinnosti novely.

Článek I.

Změny v rodičovském příspěvku

1. Novelou byla zvýšena celková částka rodičovského příspěvku z 300 000 Kč na **350 000 Kč**. Rodičům vícerčat náleží 1,5násobek částky 350 000 Kč, tj. 525 000 Kč.

Účinnost od 1. ledna 2024.

2. Nárok na rodičovský příspěvek bude mít rodič pečující o nejmladší dítě v rodině nejdéle **do 3 let věku** tohoto dítěte.

Účinnost od 1. ledna 2024.

3. Dle přechodných ustanovení novely celková částka rodičovského příspěvku ve výši 350 000 Kč náleží, jde-li o nejmladší dítě v rodině **narozené nebo převzaté** do trvalé péče nahrazující péči rodičů **ode dne 1. ledna 2024**.

4. Dle přechodných ustanovení novely nárok na rodičovský příspěvek **nejdéle do tří let dítěte** se vztahuje na nejmladší dítě v rodině **narozené nebo převzaté** do trvalé péče nahrazující péči rodičů **ode dne 1. ledna 2024**.

Článek II.

Změny v příspěvku na bydlení

1. Novelou se zpřesňují podmínky nároku na příspěvek na bydlení výslovným uvedením, že nárok má osoba, **která užívá byt**, v souvislosti se kterým se

o příspěvek na bydlení žádá¹. Současně dochází k legislativnímu zpřesnění situace, kdy dochází k přestěhování oprávněné osoby².

Účinnost dnem následujícím po dni vyhlášení novely.

2. Novelou bylo odstraněno časové omezení nároku na příspěvek na bydlení vlastníků staveb pro individuální či rodinnou rekreaci. Nadále tedy mohou o příspěvek na bydlení na dobu neurčitou žádat **vlastníci** staveb pro individuální či rodinnou rekreaci, kteří tyto stavby užívají k trvalému bydlení, pokud tyto stavby splňují již dříve zákonem stanovené parametry.³

Účinnost od 1. ledna 2024.

3. Novela stanoví, že částky nákladů srovnatelných s nájemným a částky, které se započítávají za pevná paliva, pro rok 2024 zůstávají stejné, jako v roce 2023.⁴

Účinnost od 1. ledna 2024.

4. Novela stanoví, že normativní náklady na bydlení pro rok 2024 zůstávají stejné, jako normativní náklady pro rok 2023 (bez částek mimořádného navýšení měsíčních normativních nákladů na bydlení pro rok 2023 podle § 26a zákona). Pro kalendářní rok 2024 tedy nebude vydáno nařízení vlády podle zákonného zmocnění obsaženého v § 28 odst. 1 zákona.

Účinnost od 1. ledna 2024.

5. Novelou jsou zrušeny částky navýšení měsíčních normativních nákladů na bydlení.⁵

Účinnost od 1. ledna 2024.

6. Novela zpřesňuje text týkající se prolongace nároku na příspěvek na bydlení v prvním a třetím kalendářním čtvrtletí tak, že **možnost prolongace váže na vznik nároku na příspěvek na bydlení za prosinec, resp. za červen, a trvání nároku k 31. prosinci, resp. k 30. červnu**, nikoliv na výplatu příspěvku na bydlení, jak tomu bylo doposud.

Na základě poznatků z praxe došlo k formulační úpravě předmětných ustanovení tak, aby bylo nepochybné, že uplatnění možnosti prolongace nároku

¹ § 24 odst. 1 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění novely: „Nárok na příspěvek na bydlení má vlastník nebo nájemce bytu, který byt užívá, jestliže ...“

² § 24 odst. 4 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění novely: „Přestane-li oprávněná osoba byt užívat v průběhu kalendářního měsíce, přihlíží se k této změně pro účely příspěvku na bydlení až od následujícího kalendářního měsíce. To platí i v případě, že osoba společně posuzovaná přestane byt užívat v průběhu kalendářního měsíce nebo se stane vlastníkem nebo nájemcem tohoto bytu.“

³ Blíže k tomu Instrukce NM 7 č. 3/2022.

⁴ § 25 odst. 5 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění novely: „Částky nákladů srovnatelných s nájemným uvedené v odstavci 1 písm. b) a částky, které se započítávají za pevná paliva, uvedené v odstavci 1 písm. c) jsou platné pro období od 1. ledna 2024 do 31. prosince 2024.“

⁵ Novela ruší § 26a zákona č. 117/1995 Sb.

na příspěvek na bydlení se vztahuje nejen na situace, kdy je k datu 31. prosince nebo 30. června oprávněné osobě příspěvek na bydlení skutečně vyplácen, ale také na situace, kdy žadatelé podali žádost o příspěvek na bydlení po 31. prosinci nebo 30. červnu se zpětným uplatněním nároku (maximálně 3 kalendářní měsíce) nebo kdy žadatelé sice podali žádost před 31. prosincem nebo 30. červnem, ale k uvedenému datu nebylo o jejich žádosti dosud rozhodnuto a příspěvek na bydlení nebyl vyplácen. Cílem této úpravy je zachování rovného přístupu k možnosti automatické prolongace výplaty příspěvku na bydlení (v nezměněné výši) u všech žadatelů o dávku.⁶
Účinnost dnem následujícím po dni vyhlášení.

Článek III.

Rozšíření subjektů vykonávajících státní správu v oblasti státní sociální podpory

1. Novela upravuje možnost uzavření veřejnoprávní smlouvy mezi MPSV a držitelem poštovní licence (Česká pošta s. p.), podle které může držitel poštovní licence vykonávat státní správu podle zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o SSP“).

⁶ Ustanovení § 51a zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění novely:

„(1) Vznikl-li nárok na příspěvek na bydlení za měsíc prosinec a tento nárok trval ke dni 31. prosince, náleží jeho výplata i v 1. kalendářním čtvrtletí bezprostředně následujícího kalendářního roku. Pro stanovení jeho výše se vychází ze skutečností rozhodných pro nárok na příspěvek na bydlení, ze kterých byla **určena výše** příspěvku na bydlení za měsíc prosinec bezprostředně předcházejícího kalendářního roku, není-li dále stanoveno jinak. Ustanovení vět třetí až páté § 51 odstavce 5 se nepoužijí.

(2) Prokáže-li oprávněná osoba, které vznikl nárok na příspěvek na bydlení za měsíc prosinec a tento nárok trval ke dni 31. prosince, v termínu do 31. ledna bezprostředně následujícího kalendářního roku, výši rozhodných příjmů a náklady na bydlení za předcházející čtvrtletí, jsou pro určení nároku na příspěvek na bydlení na období 1. kalendářního čtvrtletí bezprostředně následujícího kalendářního roku a jeho výši rozhodné tyto skutečnosti a ustanovení odstavce 1 se nepoužije.

(3) Vznikl-li nárok na příspěvek na bydlení za měsíc červen a tento nárok trval ke dni 30. června, jeho výplata náleží i ve 3. bezprostředně následujícím kalendářním čtvrtletí, pro stanovení jeho výše se vychází ze skutečností rozhodných pro nárok na příspěvek na bydlení, ze kterých byla určena výše příspěvku na bydlení za měsíc červen bezprostředně předcházející 3. kalendářnímu čtvrtletí, není-li dále stanoveno jinak. Ustanovení vět třetí až páté § 51 odstavce 5 se nepoužijí.

(4) Prokáže-li oprávněná osoba, které vznikl nárok na příspěvek na bydlení za měsíc červen a tento nárok trval ke dni 30. června, v termínu do bezprostředně následujícího 31. července, výši rozhodných příjmů a náklady na bydlení za bezprostředně předcházející kalendářní čtvrtletí, jsou pro určení nároku na příspěvek na bydlení na období 3. bezprostředně následujícího kalendářního čtvrtletí a jeho výši rozhodné tyto skutečnosti a ustanovení odstavce 3 se nepoužije.

(5) Pro období od 1. ledna do 31. března a období od 1. července do 30. září se ustanovení § 61 odst. 1 a 3 nepoužijí, s výjimkou povinnosti hlášení změn v okruhu společně posuzovaných osob, spolu s údaji o výši jejich rozhodných příjmů, a změn v užívání bytu; změnou v užívání bytu se pro tyto účely rozumí zánik nebo změna právního titulu k užívání bytu.“

Účinnost prvním dnem druhého kalendářního měsíce následujícího po vyhlášení novely.

2. Výkon státní správy držitelem poštovní licence dle veřejnoprávní smlouvy bude spočívat v přijímání podání a podkladů pro vydání rozhodnutí podle zákona o SSP, včetně jejich předávání příslušné krajské pobočce Úřadu práce.

K výkonu státní správy držitelem poštovní licence může dojít nejdříve dnem, kdy nabude účinnosti zmíněná veřejnoprávní smlouva.

Účinnost prvním dnem druhého kalendářního měsíce následujícího po vyhlášení novely.

3. Žádost o dávku podle zákona o SSP lze podat též (kromě stávajících způsobů podání žádosti) v kterémkoliv provozovně držitele poštovní licence. Řízení o žádosti je v tomto případě zahájeno dnem jejího podání v provozovně držitele poštovní licence.

Účinnost prvním dnem druhého kalendářního měsíce následujícího po vyhlášení novely.

4. Podání podle zákona o SSP lze činit též (kromě stávajících způsobů učinění podání) v kterémkoliv provozovně držitele poštovní licence. Podání vůči příslušné krajské pobočce Úřadu práce je v tomto případě učiněno dnem, kdy bylo přijato v provozovně držitele poštovní licence.

Účinnost prvním dnem druhého kalendářního měsíce následujícího po vyhlášení novely.

5. Možnost podávat žádosti a jiná podání v provozovnách držitele poštovní licence je závislá na uzavření veřejnoprávní smlouvy zmíněné v bodě 1. tohoto článku instrukce. Tato smlouva může nabýt účinnosti nejdříve prvním dnem druhého kalendářního měsíce následujícího po vyhlášení novely.

6. Pro úplnost je vhodné na tomto místě uvést, že obdobnou veřejnoprávní smlouvu může MPSV s držitelem poštovní licence uzavřít i podle zákona o náhradním výživném a zákona o pomoci v hmotné nouzi.

Článek IV.

Procesní změny v oblasti státní sociální podpory

1. Novela zjednodušuje správní řízení, když **neplatí povinnost dát účastníku řízení před vydáním rozhodnutí možnost vyjádřit se k podkladům rozhodnutí** za předpokladu, že rozhodnutí bude vydáváno pouze na základě podkladů, které byly předloženy účastníkem řízení nebo osobou s ním společně posuzovanou, nebo na základě údajů, které jsou vedeny v Jednotném

informačním systému práce a sociálních věcí (tzv. „stažené“ údaje). Stejně se postupuje rovněž v situaci, kdy byl účastník řízení vyzván k osvědčení skutečností rozhodných pro nárok na dávku, její výši nebo výplatu, ať už výzvu splnil či nikoliv. **Prvním úkonem v řízení může být vydání rozhodnutí ve věci, jedná-li se o řízení vedené z moci úřední.**

Účinnost dnem následujícím po dni vyhlášení.

2. Novelou je nově upraveno, že se **nelze odvolat** proti rozhodnutí o **odstranění tvrdosti zákona** týkajícímu se přehodnocení nároku na celkovou částku rodičovského příspěvku v případě úmrtí dítěte z vícerčat, když rodič nadále pečuje alespoň o jedno dítě. Nově toto rozhodnutí **nelze ani přezkoumat mimo odvolací řízení** a toto rozhodnutí je nově **vyloučeno i ze soudního přezkumu.**

Účinnost dnem následujícím po dni vyhlášení.

3. Novela **zkracuje lhůtu pro podání námitek** proti oznámení ve věci nároku na dávku (případy, kdy se nevydává písemné rozhodnutí a žadateli se doručuje písemné oznámení o dávce a její výši) ze 30 na **15 dnů** ode dne první splátky dávky (opakující se dávky) nebo ode dne její výplaty (jednorázové dávky), první splátky rodičovského příspěvku po změně jeho výše, nebo zbývajících částky rodičovského příspěvku. Dle přechodných ustanovení novely se **nová lhůta pro podání námitek uplatní poprvé u dávek, které byly vyplaceny, odňaty nebo jejichž výplata byla zastavena ode dne 1. ledna 2024.**

Účinnost od 1. ledna 2024.

Článek V.

Opatření ke zrychlení, zjednodušení a digitalizaci řízení o dávkách státní sociální podpory

1. Novelou se umožňuje **prodloužit zaměstnavatelům, popř. dodavatelům energií, lhůtu pro doručení potvrzení o výši rozhodných příjmů nebo potvrzení o výši nákladů za plyn nebo elektřinu z 8 dnů na dobu delší.**

Účinnost dnem následujícím po dni vyhlášení novely, resp. prvním dnem sedmého kalendářního měsíce následujícího po dni vyhlášení pro potvrzení od dodavatele plynu nebo elektřiny.

2. Novela specifikuje **způsob doručení** potvrzení o výši rozhodného příjmu zaměstnavatelem, a to na doručení pouze dálkovým přístupem datovou zprávou **do datové schránky určené Úřadem práce, nebo využitím informačního systému.**

Účinnost dnem následujícím po dni vyhlášení novely.

3. Novela dále specifikuje, v jaké podobě je zaměstnavatel povinen doručit potvrzení o výši rozhodného příjmu, a to **podle specifikace komunikace mezi Úřadem práce a zaměstnavatelem a ve formátu, s obsahem a strukturou datové zprávy**, které stanoví MPSV vyhláškou⁷.

Účinnost dnem následujícím po dni vyhlášení novely.

4. Novelou je stanoveno, že **nesplňuje-li potvrzení o výši příjmu doložené zaměstnavatelem podmínky** komunikace stanovené vyhláškou, **nepřihlíží se k němu**. Současně je **Úřad práce povinen upozornit zaměstnavatele, který mu doručil potvrzení nesplňující tyto podmínky, na tuto skutečnost a současně mu sdělit, že se k tomuto potvrzení nepřihlíží**.⁸

Nebude-li potvrzení o výši příjmů od zaměstnavatele doručeno na výzvu Úřadu práce, bude vyzván k předložení potvrzení o výši příjmů od zaměstnavatele žadatel o dávku, popř. osoba společně posuzovaná.

Účinnost dnem následujícím po dni vyhlášení novely.

5. Novela zavádí legislativní zkratku „**povinná osoba**“⁹ pro státní orgány, další právnické osoby a fyzické osoby (vyjma příjemců dávek, oprávněných osob a osob společně posuzovaných), které jsou povinny na výzvu Úřadu práce sdělit bezplatně údaje rozhodné pro nárok na dávku, její výši nebo výplatu.

Účinnost prvním dnem sedmého kalendářního měsíce následujícího po vyhlášení novely.

6. Novela stanoví, že MPSV může **s povinnou osobou** definovanou v bodě 5. tohoto článku instrukce **uzavřít dohodu o výměně údajů rozhodných pro nárok na dávku prostřednictvím informačního systému**. V takové situaci bude Úřad práce zasílat výzvy ke sdělení údajů výhradně prostřednictvím informačního systému a povinné osoby budou na takové výzvy odpovídat rovněž výhradně prostřednictvím informačního systému.¹⁰

Konkrétní specifikace, formát a struktura výzev a také odpovědí bude stanovena dohodou, přičemž se předpokládá využití elektronických formulářů či datových vět.

Účinnost prvním dnem sedmého kalendářního měsíce následujícího po vyhlášení novely.

⁷ Vyhláška se stane relevantním právním předpisem pro zaměstnavatele, případně dodavatele energií, neboť **bude obsahovat** „technickou“ specifikaci komunikace mezi Úřadem práce a zaměstnavatelem (popř. dodavatelem plynu nebo elektřiny), a to **formát, obsah a strukturu datové zprávy**, jež bude „obsahovat“ údaje o rozhodném příjmu, nebo údaje o nákladech za energie.

⁸ § 63 odst. 2 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění novely.

⁹ § 63 odst. 1 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění novely.

¹⁰ § 63 nový odst. 2 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění novely s účinností prvního dne sedmého kalendářního měsíce následujícího po vyhlášení novely.

7. Novela zavádí u příjmově testovaných dávek státní sociální podpory **povinnost pro dodavatele plynu nebo elektřiny**, aby na základě výzvy Úřadu práce **doručil výši zaplacených nákladů za plyn nebo elektřinu** žadatelem o dávku nebo osobou společně posuzovanou za rozhodné období. Specifikuje také způsob a podobu jejich doložení obdobně jako je tomu u dokládání výše rozhodného příjmu zaměstnavatelem.

Potvrzení o výši zaplacených nákladů za plyn nebo elektřinu je dodavatel plynu nebo elektrické energie povinen doručit Úřadu práce dálkovým přístupem datovou zprávou do datové schránky určené Úřadem práce nebo využitím informačního systému, a **to dle specifikace komunikace mezi Úřadem práce a dodavatelem plynu nebo elektrické energie, a to ve formátu, s obsahem a strukturou datové zprávy**, které stanoví MPSV **vyhláškou**. Nebude-li potvrzení o výši nákladů na plyn nebo elektřinu doručeno na výzvu Úřadu práce dodavatelem plynu nebo elektrické energie, bude vyzván k předložení potvrzení o výši zaplacených nákladů za plyn nebo elektřinu žadatel o příspěvek na bydlení.

Podmínkou využití tohoto postupu je, že žadatel a společně posuzovaná osoba dali k výše uvedenému postupu souhlas (podle ustanovení § 50 věty první zákona o SSP) a žadatel doložil Úřadu práce data potřebná k identifikaci svého dodavatele plynu a elektřiny a odběrného místa, případně identifikaci dodavatele plynu a elektřiny společně posuzovaných osob.

Účinnost prvním dnem sedmého kalendářního měsíce následujícího po vyhlášení novely.

Článek VI. Legislativní zpřesnění

1. Novela uvádí v soulad text zákona o SSP se zákonem o právu na digitální služby¹¹, týkající se způsobu podání a činění jiných úkonů.

Účinnost prvním dnem druhého kalendářního měsíce následujícího po vyhlášení novely.

2. Novela upřesňuje znění textu zákona o SSP tak, že v části týkající se dokládání příjmu ze závislé činnosti zaměstnavatelem ke slovům potvrzení o příjmu doplňuje slovo **rozhodného** příjmu.

Účinnost dnem následujícím po dni vyhlášení novely.

¹¹ § 68b odst. 2 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění novely: „Je-li pro podání nebo jiný úkon předepsán tiskopis, lze **podání nebo jiný úkon učinit též jako digitální úkon**, pokud Ministerstvo práce a sociálních věcí zveřejnilo příslušný tiskopis v elektronické podobě nebo elektronický formulář.“

Článek VII.

Nová skutková podstata přestupku v oblasti státní sociální podpory

1. Novelou se zakotvuje nová skutková podstata přestupku fyzických, právnických a podnikajících fyzických osob pro případy, kdy tato osoba sice splní povinnost dle § 63 odst. 1 (např. zašle na výzvu Úřadu práce potvrzení o výši příjmu, případně potvrzení o výši zaplacených nákladů za plyn nebo elektřinu), ale neučiní tak ve stanovené lhůtě dálkovým přístupem datovou zprávou do datové schránky určené Úřadem práce nebo využitím informačního systému podle specifikace komunikace a ve formátu, s obsahem a strukturou datové zprávy stanovené vyhláškou.

Účinnost dnem následujícím po dni vyhlášení novely.

Ing. Iva Merhautová. MBA

vrchní ředitelka sekce sociálního pojištění a nepojistných dávek